

Z VĚDECKÉHO ŽIVOTA

Zpráva z 34. zasedání Pracovní skupiny III Komise OSN pro mezinárodní obchodní právo

Ve dnech 27. listopadu až 1. prosince 2017 se ve Vídni uskutečnilo zasedání pracovní skupiny III Komise OSN pro mezinárodní obchodní právo (UNCITRAL). Pracovní skupině III bylo po roční nečinnosti svěřeno nové téma, které nebylo do pracovního programu UNCITRAL přijato zcela jednomyslně a které v dnešní době poutá značnou pozornost – reforma systému řešení sporů investor-stát (ISDS). Průběh první diskuze pracovní skupiny potvrdil nejen zájem o danou otázku, ale také její kontroverznost.

O možnosti zařazení problematiky ISDS na půdu UNCITRAL se diskutovalo již delší dobu, ale teprve v červenci 2017 bylo na 50. zasedání UNCITRAL ve Vídni rozhodnuto o tom, že budou zahájeny práce na tématu ISDS a jeho potenciální reformy v rámci pracovní skupiny III.¹ Pracovní skupině III tak byl svěřen široký mandát stanovující postup prací ve třech na sebe navazujících krocích. Mandát stanovil, že pracovní skupina musí nejdříve určit obavy spojené s ISDS, následně zvážit, zda je vhodná reforma tohoto mechanismu, a teprve v případě, že se k takovému závěru dospěje, mají být prozkoumány možné varianty řešení. S těmito úkoly bylo také rozhodnuto, že první jednání proběhne ještě v listopadu 2017.

Na prvním zasedání pracovní skupiny s novým zaměřením bylo přítomno více než 300 účastníků, což bylo pravděpodobně nejvíce v historii UNCITRAL. Mezi nimi bylo zastoupeno na 80 států a 35 pozorovatelů, včetně Evropské unie (EU), Konference OSN o obchodu a rozvoji (UNCTAD), Mezinárodního střediska pro řešení sporů z investic (ICSID), Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD), Stálého rozhodčího soudu (PAC) a řady mezivládních a nevládních organizací.

Hned začátek jednání byl poznamenán kontroverzí kolem obvykle neproblematické volby předsedy pracovní skupiny. S ohledem na to, že na půdě UNCITRAL je základním způsobem rozhodování konsenzus, proběhly vždy v minulosti neformální konzultace mezi delegáty o vhodné osobě na post předsedy dopředu a následná oficiální nominace a jmenování bylo pouhým formálním krokem. Tentokrát ovšem byla situace odlišná a po dni a půl vyjednávání nezbylo jiného řešení, než provést volbu prostřednictvím tajného hlasování, po kterém byl zvolen předsedou kanadský delegát *Shane Spelliscy*. Nutno dodat, že hlasování bylo historické, protože během existence UNCITRAL se hlasovalo do tohoto okamžiku pouze v jediném případě, a to v roce 1973, kdy se rozhodovalo o přesunu Sekretariátu UNCITRAL z New Yorku do Vídně.²

Pracovní skupina teprve poté mohla přistoupit k diskusi nad tématem, které jí bylo svěřeno. Členové nejdříve potvrdili, že budou postupovat v souladu s mandátem ve třech následujících fázích. V prvním kroku tedy zváží všechny relevantní otázky s cílem zjistit, zda existují obavy, které vyvolává ISDS, a v případě, že ano, jaké jsou povahy. Počáteční debata se také soustředila na rozsah zaměření pracovní skupiny. Zatímco panoval kon-

¹ UNCITRAL, Report of the United Nations Commission on International Trade Law, Fiftieth session (3-21 July 2017), A/72/17, par. 264.

² Sekretariát UNCITRAL původně sídlil v sídle OSN v New Yorku, ale po hlasování byl v září 1979 přesunut do úřadovny OSN ve Vídni.

senzus, že hmotněprávní standardy ochrany investic zůstanou stranou zájmu a pracovní skupina se bude věnovat pouze procesním pravidlům, větší diskuze proběhla k otázce, zda zahrnout také mechanismy řešení investičních sporů na základě investičních zákonů a investičních kontraktů. Nakonec bylo rozhodnuto, že tyto oblasti pro tuto chvíli zůstanou stranou, ale pracovní skupina se k nim může vrátit později.

Nejkonkrétnější diskuze, která trvala až do pátečního poledne, se vedla nad dokumentem připraveným Sekretariátem UNCITRAL, který obsahoval jednotlivé okruhy obav a potenciálních nedostatků spojených s fungováním ISDS.³ Na jeho základě tak proběhla debata s řadou vystoupení států i pozorovatelů především nad procesními otázkami se zvláštní pozorností věnovanou délce a nákladům řízení, rozdělení nákladů, financování třetí stranou, transparentností nebo včasným odmítnutím neopodstatněných žalob. Ve značném rozsahu byla také diskutována konzistence a soudržnost rozhodování arbitrážních tribunálů. Problematika rozhodců, která je také zahrnuta v dokumentu Sekretariátu, bude projednávána až na dalším zasedání pracovní skupiny v New Yorku v týdnu od 23. dubna v roce 2018.

Z průběhu popsaného jednání lze učinit dva závěry. Zaprvé, mezinárodní společenství je stejně jako v minulosti značně rozděleno, co se týče přístupu k ochraně zahraničních investic, respektive systému řešení investičních sporů, ačkoliv jsou dělicí linie vedeny poněkud odlišně, než tomu bylo dříve. EU a její členské státy, včetně České republiky, tak ve svých vystoupeních nalézaly spíše společnou řeč s Kanadou, Mauriciem nebo Argentinou, zatímco postoje Spojených států sdílely Rusko nebo Chile. O hlubokých názorových příkopech pak svědčí i neschopnost nalézt shodu nad osobou předsedy. Druhým závěrem je v této chvíli převažující proud kritický vůči ISDS, podporující prozatím blíže nediskutovanou reformu systému.

Ondřej Svoboda*

Zpráva z konference „Zajištění a posílení právního postavení v právu obchodních korporací a tuzemských a mezinárodních podnikatelských vztazích“

V pátek 8. prosince 2017 se na Právnické fakultě Univerzity Karlovy uskutečnil již šestý ročník vědecké konference studentů doktorského studia a dalších členů právnické obce, kterou uspořádala katedra obchodního práva. Tématem letošní konference bylo *Zajištění a posílení právního postavení v právu obchodních korporací a tuzemských a mezinárodních podnikatelských vztazích*.

Konferenci jako každý rok zahájila vedoucí katedry obchodního práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy *prof. JUDr. Stanislava Černá, CSc.*, která přivítala přítomné účastníky a stručně představila téma konference a důvody, které vedly k jeho výběru. Po úvodním

³ UNCITRAL, Possible reform of investor-state dispute settlement (ISDS), Note by the Secretariat, A/CN.9/WG.III/WP.142.

* Mgr. Bc. Ondřej Svoboda působí jako interní doktorand na katedře mezinárodního práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy a profesně na oddělení mezinárodního práva Ministerstva průmyslu a obchodu ČR. E-mail: ondrej.svoboda@gmail.com. Text byl zpracován s podporou projektu Karlovy univerzity GA UK č. 410217. Jeho obsah je pouze osobním názorem autora a nevyjadřuje oficiální stanovisko MPO ČR.